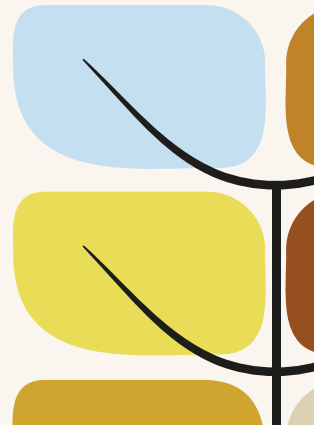

Burgerschapsonderwijs

KMS

Verantwoordelijke: Directie

Versie: 1.0

Voor wie: Leerkrachten, directie, bestuur

Kaart vastgesteld op: 22 september 2022

Herzieningsfrequentie: Eind schooljaar 2022-2023 (evaluatie n.a.v. project)

Doel van de kaart

Beschrijven:

1. Hoe wij burgerschapsonderwijs op de school vormgeven.
2. Welk project wij in het schooljaar 2022-2023 doorlopen.

Relatie met de visie

Burgerschap leer je niet uit een boek of van een werkblad. Wij geloven dat onze school dé plek is waarin de leerlingen elke dag burgerschap kunnen uitoefenen. Geïntegreerd. Onze school *is* namelijk een mini-maatschappij en oefenplaats voor burgerschap. Onze leerlingen leren over de democratie en over burgerschap door ideeën, waarden en ervaringen uit te wisselen en met elkaar in gesprek te gaan. Dit gesprek voeren we op basis van gelijkwaardigheid en erkenning van wederzijdse belangen. We moedigen daarom onze leerlingen aan om over verschillen in dialoog, debat of discussie te gaan, zodat ze proberen om de ander te begrijpen. Op deze manier leren ze verschillen te waarderen zonder dat ze zich hoeven te identificeren met de ander. Door op deze manier met elkaar om te gaan, krijgen leerlingen zelf de vrijheid om hun eigen identiteit te ontwikkelen en hun denk- en oordeelsvermogen te scherpen.

Inleiding en achtergrond

Democratisch burgerschap

Wat bedoelen we op de Schoolwerkplaats met burgerschap en burgerschapsvorming? In de ideeënvorming daarover zijn verschillende stromingen. Wij hebben het over democratisch burgerschap. Een democratisch burger heeft kennis van de instituties van het democratisch bestuur. Wij zien democratie ook en vooral als een vorm van samenleven, een manier waarop mensen hun ideeën, waarden en ervaringen met elkaar uitwisselen, daarover met elkaar in gesprek gaan. Dit doen ze in erkenning van wederzijdse belangen van individuen en groepen. De

belangrijkste waarden in het democratisch samenleven zijn de erkenning van verschil (diversiteit) en het individuele recht van mensen te zijn wie ze willen zijn (autonomie). De andere waarden zijn afgeleid van de voorwaarden om met elkaar samen te leren leven. Een belangrijke competentie van de democratisch burger is oordeelkundigheid. Om democratisch samenleven te ontwikkelen en verduurzamen is het ook nodig dat burgers de wil en het vermogen hebben om met anderen, vooral als die anders zijn, in dialoog te gaan.

Welke competenties zouden leerlingen als democratisch burger moeten kunnen ontwikkelen? De belangrijkste zijn:

1. Erkenning van verschillen; van ieders recht te kunnen zijn die hij/zij wil (erkenning van gelijkwaardigheid).
2. Over onze verschillen willen en kunnen we in gesprek met elkaar gaan, in debat en discussie, maar ook in dialoog - de poging om het denken en handelen van anderen te begrijpen.
3. We waarderen verschillen als verschijnsel, zonder dat we ons daarbij hoeven te identificeren met waarden, leefwijzen enz. die we niet tot de onze willen rekenen.
4. Conflicten, waar die ook uit voortkomen, hanteren we en lossen we op zonder gebruik van autoritaire middelen.
5. Democratisch burgerschap bestaat bij de gratie van autonomie: ieder van ons heeft zijn eigen identiteit kunnen ontwikkelen, waardoor hij verantwoordelijkheid kan dragen voor zijn handelen.

Wat we doen

Democratisch burgerschap in de school

Democratisch burgerschap leer je niet uit een boek of van een werkblad, maar door deel te nemen in democratische praktijken. Dit zijn situaties waarin leerlingen het democratisch samenleven kunnen praktiseren. In democratische praktijken herkennen we zoveel als mogelijk de belangrijkste elementen van democratisch samenleven: omgaan met diversiteit, de mogelijkheid tot autonome identiteitsontwikkeling, oordeelsvorming en communicatie, met name dialoog. Het is onze opdracht als school om te zorgen dat leerlingen in democratische praktijken kunnen deelnemen. De uitgangspunten zijn:

- We zoeken een verschil van mening en van waarden, in dialoog met anderen en op basis van gelijkwaardigheid;
- Deze verschillen worden herkend en gewaardeerd;
- Hierdoor kunnen leerlingen groeien, hun identiteit ontwikkelen;
- Ze kunnen hun denk- en oordeelsvermogen scherpen.

Omdat we geloven dat je burgerschap vooral leert door te doen, hebben we een belangrijk deel van de kerndoelen over burgerschapsonderwijs geïntegreerd in de dagelijkse praktijk in de klas en school. Voorbeelden van uitwerkingen zijn:

1. Gesprekken en mogelijkheid tot inbreng van kinderen vinden dagelijks plaats, hierbij leren we kinderen bijbehorende gedragsverwachtingen en gespreksvaardigheden. In onze sociaal emotionele methode besteden we veel aandacht aan het ontwikkelen van taal om

onzelf en elkaar beter te begrijpen. Ze leren hun mening, ideeën, waarden en ervaringen onder woorden brengen. We moedigen de kinderen aan om over verschillen in dialoog te gaan, zodat ze proberen om de ander te begrijpen.

2. Samenwerken komt dagelijks voor door middel van coöperatieve werkvormen in groepjes op tweetallen. Hierdoor leren kinderen zichzelf en de ander goed kennen, wat basis biedt voor samenwerken in de wereld en toekomst.

3. Burgerschapsvorming loopt binnen het thematisch onderwijs als een rode draad door de activiteiten;

A. We bouwen aan kennis over de verschillende samenlevingen en de wereld als geheel. Kennis is nodig voor inleven, begrijpen en komen tot handelen. De onderwerpen voor onze thema's kiezen we daarom bewust uit.

B. Leerlingen voeren de plannen en activiteiten uit, waarbij ze moeten leren kijken naar het talent van ieder kind afzonderlijk om zo het project te kunnen laten slagen. Deze samenwerking, verschillen in creatie en verschillen in bijdrage worden gevierd tijdens de afsluiting van het thema.

4. In de kleuterklas krijgen de kinderen lessen filosofie, waarbij het leren stellen van vragen centraal staat. Het stellen van vragen wordt gebruikt als basis om nieuwsgierigheid naar de ander aan te wakkeren.

Ambitie: project burgerschapsonderwijs

Sinds de invoering van de nieuwe wet burgerschapsonderwijs in augustus 2021 is de wettelijke verplichting om burgerschapsonderwijs te geven aangescherpt. Doordat burgerschap als een rode draad binnen ons onderwijs loopt, hebben wij besloten middels een project ons burgerschapsonderwijs te bestendigen. Dit project heeft verschillende doelen:

1. Wij willen onze visie op burgerschapsonderwijs formuleren.
2. Wij willen concrete leerdoelen vaststellen, ingebed in een samenhangend burgerschapscurriculum. Wij gebruiken hierbij de kennis van curriculum.nu over burgerschapsonderwijs.
3. Wij willen een methode ontwikkelen om de resultaten van ons burgerschapsonderwijs in kaart kunnen brengen.
4. Wij willen een kwaliteitscultuur ontwikkelen die ondersteunend is aan het burgerschapsonderwijs.
5. Wij willen ervoor zorgen dat de randvoorwaarden die nodig zijn om goed burgerschapsonderwijs te kunnen geven, op orde zijn.
6. Wij willen dat het burgerschapsonderwijs verbonden is met de maatschappelijke omgeving.

In het schooljaar 2022-2023 zijn wij gestart met een project¹, dat de volgende stappen kent:

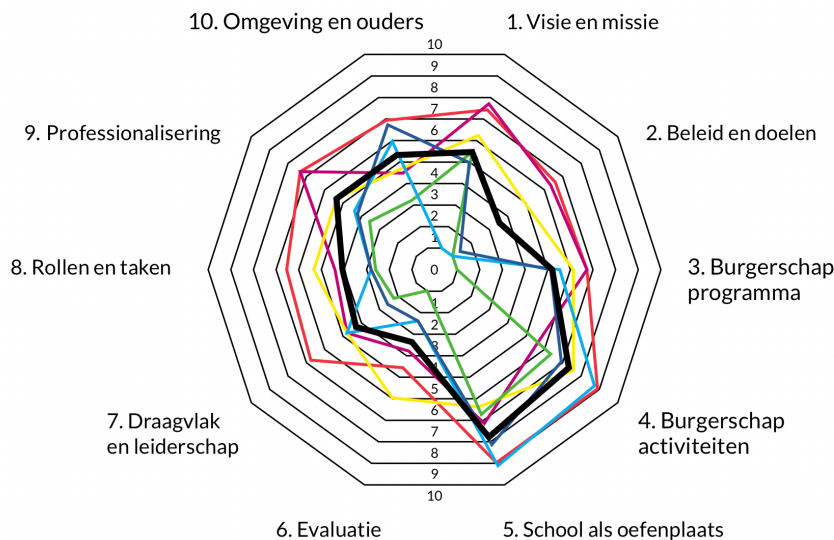
Vooraf: QuickScan Burgerschapsonderwijs maken. Deze scan is in september 2022 uitgevoerd. De QuickScan was een hulpmiddel voor onze school om een beeld te krijgen van de

¹ Wij volgen de stappen zoals beschreven in de 'Negen IJkpunten voor goed burgerschapsonderwijs' van de Stichting School & Veiligheid.

stand van zaken met betrekking tot het burgerschapsonderwijs. De uitkomsten maakten inzichtelijk hoe het burgerschapsonderwijs op dit moment ervaren werd. Het bood ons vervolgens handvaten om in gesprek te gaan, om samen een koers en ontwikkelpunten te kunnen bepalen.

Web QuickScan Burgerschap

In het verdere schooljaar zullen wij de volgende stappen doorlopen:

- Fase 1. Burgerschapsonderwijs definiëren en visie formuleren
- Fase 2. Concrete leerdoelen formuleren
- Fase 3. Lesstof en activiteiten vaststellen
- Fase 4. Samenhang aanbrengen
- Fase 5. Burgerschapsonderwijs eerste uitwerking
- Fase 6. De resultaten in kaart brengen
- Fase 7. Het burgerschapsonderwijs evalueren en bespreken

Aan het eind van het schooljaar 2022-2023 zullen de behaalde resultaten van het project geëvalueerd worden.

Concrete opbrengst

Aan het eind van schooljaar 2022-2023 hebben wij:

1. Een duidelijk beschreven visie op burgerschapsonderwijs
2. Concrete leerdoelen vastgesteld, ingebed in een samenhangend burgerschapscurriculum. Wij gebruiken hierbij de kennis van curriculum.nu over burgerschapsonderwijs.
3. Een methode ontwikkeld om de resultaten van ons burgerschapsonderwijs in kaart te kunnen brengen.
4. Een kwaliteitscultuur ontwikkeld die ondersteunend is aan het burgerschapsonderwijs.

5. Randvoorwaarden in kaart gebracht en mogelijk gerealiseerd om goed burgerschapsonderwijs te kunnen geven. Een van de randvoorwaarden is de verbinding met de maatschappelijke omgeving.

Gerelateerde kwaliteitskaarten

1. Leerstofaanbod

